

(א) וגיטין כג: ושי"א;
 (ב) פנחס כו מד; (ג) נדב"י;
 שלח ה"א, (ד) גי'ן, (ה) י"ל
 דכספים.

תורה אור השלם

1 וְיָדְבְרוּ בְּנֵי יוֹסֵף אֶת יְהוֹשֻׁעַ לְאֹמֵר מִדַּעַת נִתְּתָה לִי נַחֲלָה גּוֹרֵל אֶחָד וַחֲבַל אֶחָד וְאֵינִי עִם רֵב עַד אֲשֶׁר עָד בְּהַ בְּרַבְנִי יוֹ?
 2 וַיֹּאמֶר אֱלִיָּהוּ יְהוֹשֻׁעַ אִם עִם רֵב אֲתָה וְכִי זֶה כֹּה־יִבֶּה עִלְיָהּ בְּיָדֶיךָ וּבְרַאָתָה לְךָ שֵׁם בְּאֶרֶץ הַפְּרִזִּי וְהַרְפָּאִים כִּי אֵין לָךְ הַר אֶפְרַיִם: יְהוֹשֻׁעַ ז"ו טו

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה אלא וכו' זין רב למעט וכו' זה כוה. ר"ב ע"ל ב"מ דף קכ"ב: (ב) ד"ה לזכות וכו' לזכות היער ולגור שם ועדין:

מוסף תוספות

א. אלא למ"ד לבאי הארץ מאי בין רב למעט ואי משום דע"י החזרה חזרין להיות שוה הא מלשמות מטות אבותם ינחלו נפקא. מ"ס ר"ד. משום דהוה נפשי משאר שבטים ולא שקול לחולקא אלא כחד משאר שבטים. י"ד נה.

יש נוחלין פרק שמיני בבא בתרא

קוח.

אלא למאן דאמר לבאי הארץ. נחלקה הארץ מאי בין רב למעט האי כל באי הארץ נוטל חלקו ולא יותר קשיא. ויש ספרים שכתוב בהן היינו דכתיב לרב תרבה נחלתו ומפרש נמי כדמפרש בין רב למעט: היינו דקא צווחן בנות צלפחד. משום דאבוהון מיוצאי מצרים היה ומבקשות לירש חלקן: אלא למ"ד לבאי הארץ. נחלקה הארץ לא היה להן למשקל מירי דהא מת במדבר: אלא לחזרה וליטול בכבסי חפר. צווחן כלומר דאפילו למאן דאמר לבאי הארץ נחלקה משום הכי צווחן משום חזרה לייטול בכבסי חפר אביו של צלפחד שהיו לו בנים לחפר שולדו במדבר ובאו לארץ ונטלו חלק ואחר כך היה להם להחזיר אצל חפר אביהן ולחזור ולחלק בשהו עם בנות צלפחד שהן תחת אביהן ואמטו להכי צווחן: היינו דקא צווחן בני יוסף. דאבוהון מיוצאי מצרים ניהו וצווחן על חלק אבוהון: הא כולהו שקלי. כל אחד חלקי: ומשני לעולם לבאי הארץ הוי ומשום טפלים דאיתא בהו טפי משאר שבטים דכתיב בן פורת יוסף שהן פרוי ורבינן טפי וצווחן דלא שקלי לצורך טפלים דחוקין להו דוכתיבו: אמר אביו. איכא למשמע מהא הלכה בין למאן דאמר ליוצאי מצרים כו לא היה חד דלא שקיל. אפי' טפלים דאליבא דת"ק דאמר ליוצאי מצרים נחלקה ומציא את הטפלים (אפי' חלקי בנות עצמן אפי' הכי שקלי בשביל אבוהן שיצאו ממצרים ושקלו נחלת אביהן בארץ. ולא ידון תנא נמי דאמר לבאי הארץ נחלקה הארץ ומציא את הטפלים אפי' הכי שקלו טפלים משום דחזרה נחלה אצל אביהן לירת מבח אביהם עם שאר אחיהם בשוה. ואי ס"ד דלא שקלי הוה לחו למצוות אבוהן שיצאו בני יוסף על הטפלים שלהן. וכי תימא דרזי צווחו אלא הני דצווחי ואהני דיהבו להו נחלה על שצווחו כו' ביה קרא אבל צווחו ולא אהנו צווחתם לא כתב. והא בני יוסף דצווחו ולא אהני להו אפי' הכי כתביה קרא. ומשני לעולם דצווחו ולא אהנו ומשום הכי לא כתביהו קרא. ודקא קשיא לך הא בני יוסף דצווחו ולא אהני ואפי' הכי כתביהו התם לא משום האי טעמא הוא

וחמשה שולדו חולקים בחלק אציהן עם החמשה הראשונים ונראה לשב"א דרישא וסיפא מיידי כגון שמתו אותם שיאלו ממזרים בלא זרע ולא נכנסו לארץ דודאי מתו במדבר כל אותן שהיו בני עשרים כשיאלו ממזרים ומיידי רישא שמתו העשרה שיאלו עמו וחמשה בנים נולדו במדבר וסיפא מתו חמשה שיאלו עמו ונולדו במדבר י' והשתא הוי סיפא דומיא דרישא ואמי שפיר דנקט שיאלו עמו דמה לך לייאית האז אלא משום דצעי למימר שאותן מתו ונולדו אחרים במדבר ולריב"ס קשה על פירוש הקונטרס דהא מלרב תרבה משמע שפיר טפי למי שהו רב עמה תרבה ואי משום דהא כבר כתיב לאלה מחלק הארץ אס כן למי שהיה רב זיאיאת מזרים מלשמות מטות אבותם נפקא ונראה לו דגרס היינו דכתיב זין רב למעט כמו שכתבו בספריים וה"פ בשלמא למ"ד ליוצאי מצרים דאס הוו שני אחין מיוצאי מצרים והוי להו עשרה בנים מצאי הארץ ושני אחין אין להו כי אס שני בנים מצאי הארץ הרי אותן עשרה לא נטלו אע"פ שזן מרובין כי אס כמו שני בנים שהן מועטין היינו זין רב למעט א' אע"ג דלקמן דרש מהאי קרא דלשבטים איתפלג השמא לא אסיק אדעתיה הייא דרשא תדע דהא פריך בסמוך למ"ד לבאי הארץ אמאי קא נוחו בני יוסף ואי לשבטים איתפלג שפיר נוחו אדעתא הייא דרשא א' (והייא דרשא ב' (דספרי) הוי לפי המסקנא): ולמאן

אלא למאן דאמר לבאי הארץ מאי לרב תרבו נחלתו קשיא ואמר ליה רב פפא לאבבי בשלמא למאן דאמר ליוצאי מצרים היינו דקא צווחן בנות צלפחד אלא למ"ד לבאי הארץ אמאי צווחן הא ליתיה דלשקול אלא לחזרה וליטול בכבסי חפר בשלמא למאן דאמר ליוצאי מצרים היינו דקא צווחן בני יוסף דכתיב וידברו בני יוסף אלא למאן דאמר לבאי הארץ מאי קא צווחי כולהו שקול משום טפלים דהוו נפשי להו אמר אביו שמע מינה לא הוה חד דלא שקיל דאי סלקא דעתך הוה חד דלא שקיל איבעי ליה למצווח וכי תימא דצווחו ואהני כתביה קרא דצווחו ולא אהני וכתביהו קרא התם עצה טובה קא משמע לן דאיבעי ליה לאיניש לאיזדהורי מעינא בישא והיינו דקאמר להו יהושע דכתיב ויאמר אליהם יהושע אם עם רב אתה עלה לך היערה אמר להו לכו והחבאו עצמכם ביערים שלא תשלוט בכם עין רע אמרו

אלא למאן דאמר לבאי הארץ מאי לרב תרבו נחלתו קשיא ואמר ליה רב פפא לאבבי בשלמא למאן דאמר ליוצאי מצרים היינו דקא צווחן בנות צלפחד אלא למ"ד לבאי הארץ אמאי צווחן הא ליתיה דלשקול אלא לחזרה וליטול בכבסי חפר בשלמא למאן דאמר ליוצאי מצרים היינו דקא צווחן בני יוסף דכתיב וידברו בני יוסף אלא למאן דאמר לבאי הארץ מאי קא צווחי כולהו שקול משום טפלים דהוו נפשי להו אמר אביו שמע מינה לא הוה חד דלא שקיל דאי סלקא דעתך הוה חד דלא שקיל איבעי ליה למצווח וכי תימא דצווחו ואהני כתביה קרא דצווחו ולא אהני וכתביהו קרא התם עצה טובה קא משמע לן דאיבעי ליה לאיניש לאיזדהורי מעינא בישא והיינו דקאמר להו יהושע דכתיב ויאמר אליהם יהושע אם עם רב אתה עלה לך היערה אמר להו לכו והחבאו עצמכם ביערים שלא תשלוט בכם עין רע אמרו

אלא למאן דאמר לבאי הארץ נחלקה מאי לרב תרבו נחלתו קשיא. ולא גרסינן מאי זין (א) לרב למעט דמהווא לא מני לאקשווי מני דהא איצטרך למדרש מנייה דא"י לשבטים איתפלג שלקחו כל השבטים זה כזה ע"פ הגורל שצט המועט כמרוצה דהכי משמע על פי הגורל מחלק נחלתו זין שהוא רב זין שהוא מעט אותו השבט מה שזכהו הגורל יקח לקמן בפירקין (דף קכב.) ועוד דרשינן מנייה [שם] דכספים נחלקה הארץ. אבל מלרב תרבה נחלתו מקשה דמשמע למי שהיה רב זיאיאת מזרים כדכתיב בתריה לשמות מטות אבותם ינחלו אע"פ שעכשיו נממעט בכניסתן לארץ תרבה נחלתו ולזכותו שהיה מעט זיאיאת מזרים ממעט גס עמה נחלתו אע"פ שנתרבה והכי קמי לה בספרי (ב) כדאי לרב תרבה נחלתו וגו' הרי שיאלו עמו י' בנים ממזרים וכניסתן לא נמאלו אלא ה' קורא אזי עליו לרב תרבה נחלתו הרי שיאלו עמו ה' בנים ממזרים וכניסתן נמאלו עשרה קורא אזי עליו ולמעט תמעט נחלתו דסקלא דעתך אמיינא ניזול בתר השתא קא משמע לן: קשיא. לדין קשיא דלא ידעינן לתרואי קרא אליבא דההוא תנא דהא ליכא למימר לרב תרבה אותו שהוא רב עכשיו תרבה נחלתו ולמעט שהוא מועט עכשיו תמעט נחלתו דסבירא הוה דכתיב לעיל לאלה מחלק הארץ ולא נריך קרא וגם אין לשון תרבה ותמעט משמע אלא כשהו גיטול הרבה וזה מעט שחלק איש זה מרובה וחלק חזירו מועט אבל כשכל החלקים שים אין זה תרבה ותמעט אלא הכי הו"ל למימר חלק כחלק ינחלו ובחזרה נמי ליכא לאוקומיה דמלשמות מטות אבותם נחלקו כל אחד חלקו קודם שיחזירו לאבותיהם כדכתיב דקרא [שם] איש לפי פקודיו יתן נחלתו: היינו דקא צווחן בנות צלפחד. למה יגרע שם אצינו מתוך משפחתו [שם כו] שזכה בארץ ישראל כי אין לו זן שאילו היה לו זן היה נוטל הבן חלקו של אצינו שהיה מיוצאי מצרים ועתה שצביל שאין לו זן למה לא יירש את חלקו: לא הוה. ללפחד נחלה בארץ ישראל דלשקול לא הוה ולא יוצאי יריכו בזכותו שהרי לבאי הארץ ניתנה ואפילו אס היה לו זן לא היה נוטל כלום שצביל אציו ואפילו שצביל עצמו אס הוה פחות מנ' ומאי האי דקא צווחן שצביל שאין לו זן: אלא לחזרה וניטול בכבסי חפר. דמאן דאית ליה לבאי הארץ אית ליה חזרה שמחזירין לאבותיהן כל מה שנטלו וחזרין ויורשין מאבותיהן כמשפט. והכי אמרי למה יגרע שם אצינו ללפחד מתוך משפחתו שהיה לו לזכות עם אחיו בכבסי חפר וקננו אילו היה לו זן כשיתלו בני חפר שהם אחי אצינו נחלה בא"י יחזירו אותה לחפר אציהן ויירש אותה לכל בניו ויטול אצינו שהוא בכור ז' חלקים או הוה אזו בנו שקם מחמיו כדכתיב ואס אין לו [שם] עיין עליו (נעיל קטו). והשתא שאין זן למה לא נקום תחת אצינו לירש נחלתו הבאה לו מחפר אציו ע"י חזרה שהחזירה בניו או בני בניו שהיו מצאי הארץ שהי בת הבן יורשת עם האחין ולקמן נמי אמרינן דרשמות היו והיו יודעות שבת הבן תירש עם האחין שלמדו מפרשת יצמין כדלקמן (דף ק"ט): היינו דקא צווחי בני יוסף. שהיו עכשיו מרובין וגברו יותר משאר שבטים והן לא נטלו אלא לחשבון של יוצאי מצרים והיתה נחלת כל אחד מועטת מחלק כל איש ואיש מישראל: כולשו שקול בשוה. ומיהו לקמן [קכב.] אמרינן דארץ ישראל לשבטים איתפלג וצדין נוחו בני יוסף שלא נטלו אלא כאחד מן השבטים אף על פי שאין גדול בכל השבטים כשצט שלהן אלא משום דמבעיא ליה לקמן לא צעי לתרואי הכי: משום טפלים. יתומים שלא היו בני עשרים בכניסתם לארץ וגם לא היה להם אצ הנכנס לארץ שיחמילם חלקו כשימות וגם לא היה להם שום מוריש שיאלו ממזרים שירשו ממנו על ידי חזרה: שמע מינה. מלוחת בני יוסף ובנות צלפחד דלא הוה חד בכל השבטים דלא שקיל או הוה אזו אציו ואף על גב דהוה מצי מתרמי דלציבא דמאן דאמר ליוצאי מצרים כל אותן שיאלו פחות מכן עשרים בלא אצ לא נטלו חלק בארץ שהרי לא הן ולא אציהן היו מיוצאי מצרים דטפלין שיאלו לא נחלקה להם ואפילו הכי לא איתרמי שלא יא יתום ממזרים פחות מכן עשרים ואס יאל אס כן מת אחד מקרוביו במדבר שהיו מיוצאי מצרים להורישו חלקו דומיא דבנות צלפחד שלא היו ראין לייטול חלק בארץ כדתיניא בספרי [פנחס כו מד] איש לפי פקודיו להוציא את הנשים דדמו לטפלים ואפילו הכי ירשו חלק אציהן. ולמאן דאמר לבאי הארץ נמי כל הנכנסין לארץ פחות מכן עשרים לא נטלו חלק בארץ אלא על ידי חזרה וכגון שהיו מורשיי מיוצאי מצרים ואס לאו לא יטול ואפילו הכי לא היה חד דלא שקיל דלא איתרמי מילתא דכל אותן שנטלו לארץ בני עשרים נטלו חלקם והטפלים יתומין הפחותים מכן עשרים נטלו כולן על ידי חזרה כבנות צלפחד ואותן שהיה להם אצ ואס ולא היו יכולין לייטול בחזרה לא מאציו אציהן ולא מאציו אמותיהן שהרי אציו ואמו קודמין הרי אציהן נוטל חלק בארץ משום באי הארץ וכמאן דשקיל איהו דמי ואין לו לעוק: איבעי ליה למאוח. כבנות צלפחד ובני יוסף וגם הנציה היה לו לכתוב כדכתיב צבנות צלפחד ובני יוסף: דלווח ואהני. כגון בנות צלפחד: דלווח ולא אהני. שלאף יכול לגזול שאר שבטים וליתן להם ומה שהשיבם עלה לך היערה וגו' [יהושע יז] לדרשה איצטרך כדלקמן ולא כפשטיה שנתן להם יערות להרחיב נחלתן שאם מנחלת שצט אחר הן אין הרשות צידו ואס של מטה בני יוסף היו הרשות צידם לכרות היער (ו) ולגרשם ועדיין לא נתנה להם יהושע כלום: ומשני ההם ענה טובה קא משמע לן. שצביל שלמדיו אנו ממנה שהשיב להם יהושע דמיבעי ליה לאיניש להטמין עצמו לאודורי מעינא ציבא להכי כתיב קרא לזוחת בני יוסף: ויאמר להם יהושע. להוסיף נחלה אי אפשר אך ענה טובה אזי נתן לכם שאם עם רב אתה עלה לך היערה וגו' ובראת כרות היער ותבנה לך שם צית מושב כדכתיב וברא אותהן בחרבותם (יחזקאל כג): אמרו

אלא למאן דאמר לבאי הארץ נחלקה מאי לרב תרבו נחלתו קשיא. ולא גרסינן מאי זין (א) לרב למעט דמהווא לא מני לאקשווי מני דהא איצטרך למדרש מנייה דא"י לשבטים איתפלג שלקחו כל השבטים זה כזה ע"פ הגורל שצט המועט כמרוצה דהכי משמע על פי הגורל מחלק נחלתו זין שהוא רב זין שהוא מעט אותו השבט מה שזכהו הגורל יקח לקמן בפירקין (דף קכב.) ועוד דרשינן מנייה [שם] דכספים נחלקה הארץ. אבל מלרב תרבה נחלתו מקשה דמשמע למי שהיה רב זיאיאת מזרים כדכתיב בתריה לשמות מטות אבותם ינחלו אע"פ שעכשיו נממעט בכניסתן לארץ תרבה נחלתו ולזכותו שהיה מעט זיאיאת מזרים ממעט גס עמה נחלתו אע"פ שנתרבה והכי קמי לה בספרי (ב) כדאי לרב תרבה נחלתו וגו' הרי שיאלו עמו י' בנים ממזרים וכניסתן לא נמאלו עשרה קורא אזי עליו ולמעט תמעט נחלתו דסקלא דעתך אמיינא ניזול בתר השתא קא משמע לן: קשיא. לדין קשיא דלא ידעינן לתרואי קרא אליבא דההוא תנא דהא ליכא למימר לרב תרבה אותו שהוא רב עכשיו תרבה נחלתו ולמעט שהוא מועט עכשיו תמעט נחלתו דסבירא הוה דכתיב לעיל לאלה מחלק הארץ ולא נריך קרא וגם אין לשון תרבה ותמעט משמע אלא כשהו גיטול הרבה וזה מעט שחלק איש זה מרובה וחלק חזירו מועט אבל כשכל החלקים שים אין זה תרבה ותמעט אלא הכי הו"ל למימר חלק כחלק ינחלו ובחזרה נמי ליכא לאוקומיה דמלשמות מטות אבותם נחלקו כל אחד חלקו קודם שיחזירו לאבותיהם כדכתיב דקרא [שם] איש לפי פקודיו יתן נחלתו: היינו דקא צווחן בנות צלפחד. למה יגרע שם אצינו מתוך משפחתו [שם כו] שזכה בארץ ישראל כי אין לו זן שאילו היה לו זן היה נוטל הבן חלקו של אצינו שהיה מיוצאי מצרים ועתה שצביל שאין לו זן למה לא יירש את חלקו: לא הוה. ללפחד נחלה בארץ ישראל דלשקול לא הוה ולא יוצאי יריכו בזכותו שהרי לבאי הארץ ניתנה ואפילו אס היה לו זן לא היה נוטל כלום שצביל אציו ואפילו שצביל עצמו אס הוה פחות מנ' ומאי האי דקא צווחן שצביל שאין לו זן: אלא לחזרה וניטול בכבסי חפר. דמאן דאית ליה לבאי הארץ אית ליה חזרה שמחזירין לאבותיהן כל מה שנטלו וחזרין ויורשין מאבותיהן כמשפט. והכי אמרי למה יגרע שם אצינו ללפחד מתוך משפחתו שהיה לו לזכות עם אחיו בכבסי חפר וקננו אילו היה לו זן כשיתלו בני חפר שהם אחי אצינו נחלה בא"י יחזירו אותה לחפר אציהן ויירש אותה לכל בניו ויטול אצינו שהוא בכור ז' חלקים או הוה אזו בנו שקם מחמיו כדכתיב ואס אין לו [שם] עיין עליו (נעיל קטו). והשתא שאין זן למה לא נקום תחת אצינו לירש נחלתו הבאה לו מחפר אציו ע"י חזרה שהחזירה בניו או בני בניו שהיו מצאי הארץ שהי בת הבן יורשת עם האחין ולקמן נמי אמרינן דרשמות היו והיו יודעות שבת הבן תירש עם האחין שלמדו מפרשת יצמין כדלקמן (דף ק"ט): היינו דקא צווחי בני יוסף. שהיו עכשיו מרובין וגברו יותר משאר שבטים והן לא נטלו אלא לחשבון של יוצאי מצרים והיתה נחלת כל אחד מועטת מחלק כל איש ואיש מישראל: כולשו שקול בשוה. ומיהו לקמן [קכב.] אמרינן דארץ ישראל לשבטים איתפלג וצדין נוחו בני יוסף שלא נטלו אלא כאחד מן השבטים אף על פי שאין גדול בכל השבטים כשצט שלהן אלא משום דמבעיא ליה לקמן לא צעי לתרואי הכי: משום טפלים. יתומים שלא היו בני עשרים בכניסתם לארץ וגם לא היה להם אצ הנכנס לארץ שיחמילם חלקו כשימות וגם לא היה להם שום מוריש שיאלו ממזרים שירשו ממנו על ידי חזרה: שמע מינה. מלוחת בני יוסף ובנות צלפחד דלא הוה חד בכל השבטים דלא שקיל או הוה אזו אציו ואף על גב דהוה מצי מתרמי דלציבא דמאן דאמר ליוצאי מצרים כל אותן שיאלו פחות מכן עשרים בלא אצ לא נטלו חלק בארץ שהרי לא הן ולא אציהן היו מיוצאי מצרים דטפלין שיאלו לא נחלקה להם ואפילו הכי לא איתרמי שלא יא יתום ממזרים פחות מכן עשרים ואס יאל אס כן מת אחד מקרוביו במדבר שהיו מיוצאי מצרים להורישו חלקו דומיא דבנות צלפחד שלא היו ראין לייטול חלק בארץ כדתיניא בספרי [פנחס כו מד] איש לפי פקודיו להוציא את הנשים דדמו לטפלים ואפילו הכי ירשו חלק אציהן. ולמאן דאמר לבאי הארץ נמי כל הנכנסין לארץ פחות מכן עשרים לא נטלו חלק בארץ אלא על ידי חזרה וכגון שהיו מורשיי מיוצאי מצרים ואס לאו לא יטול ואפילו הכי לא היה חד דלא שקיל דלא איתרמי מילתא דכל אותן שנטלו לארץ בני עשרים נטלו חלקם והטפלים יתומין הפחותים מכן עשרים נטלו כולן על ידי חזרה כבנות צלפחד ואותן שהיה להם אצ ואס ולא היו יכולין לייטול בחזרה לא מאציו אציהן ולא מאציו אמותיהן שהרי אציו ואמו קודמין הרי אציהן נוטל חלק בארץ משום באי הארץ וכמאן דשקיל איהו דמי ואין לו לעוק: איבעי ליה למאוח. כבנות צלפחד ובני יוסף וגם הנציה היה לו לכתוב כדכתיב צבנות צלפחד ובני יוסף: דלווח ואהני. כגון בנות צלפחד: דלווח ולא אהני. שלאף יכול לגזול שאר שבטים וליתן להם ומה שהשיבם עלה לך היערה וגו' [יהושע יז] לדרשה איצטרך כדלקמן ולא כפשטיה שנתן להם יערות להרחיב נחלתן שאם מנחלת שצט אחר הן אין הרשות צידו ואס של מטה בני יוסף היו הרשות צידם לכרות היער (ו) ולגרשם ועדיין לא נתנה להם יהושע כלום: ומשני ההם ענה טובה קא משמע לן. שצביל שלמדיו אנו ממנה שהשיב להם יהושע דמיבעי ליה לאיניש להטמין עצמו לאודורי מעינא ציבא להכי כתיב קרא לזוחת בני יוסף: ויאמר להם יהושע. להוסיף נחלה אי אפשר אך ענה טובה אזי נתן לכם שאם עם רב אתה עלה לך היערה וגו' ובראת כרות היער ותבנה לך שם צית מושב כדכתיב וברא אותהן בחרבותם (יחזקאל כג): אמרו

אלא למאן דאמר לבאי הארץ נחלקה מאי לרב תרבו נחלתו קשיא. ולא גרסינן מאי זין (א) לרב למעט דמהווא לא מני לאקשווי מני דהא איצטרך למדרש מנייה דא"י לשבטים איתפלג שלקחו כל השבטים זה כזה ע"פ הגורל שצט המועט כמרוצה דהכי משמע על פי הגורל מחלק נחלתו זין שהוא רב זין שהוא מעט אותו השבט מה שזכהו הגורל יקח לקמן בפירקין (דף קכב.) ועוד דרשינן מנייה [שם] דכספים נחלקה הארץ. אבל מלרב תרבה נחלתו מקשה דמשמע למי שהיה רב זיאיאת מזרים כדכתיב בתריה לשמות מטות אבותם ינחלו אע"פ שעכשיו נממעט בכניסתן לארץ תרבה נחלתו ולזכותו שהיה מעט זיאיאת מזרים ממעט גס עמה נחלתו אע"פ שנתרבה והכי קמי לה בספרי (ב) כדאי לרב תרבה נחלתו וגו' הרי שיאלו עמו י' בנים ממזרים וכניסתן לא נמאלו עשרה קורא אזי עליו ולמעט תמעט נחלתו דסקלא דעתך אמיינא ניזול בתר השתא קא משמע לן: קשיא. לדין קשיא דלא ידעינן לתרואי קרא אליבא דההוא תנא דהא ליכא למימר לרב תרבה אותו שהוא רב עכשיו תרבה נחלתו ולמעט שהוא מועט עכשיו תמעט נחלתו דסבירא הוה דכתיב לעיל לאלה מחלק הארץ ולא נריך קרא וגם אין לשון תרבה ותמעט משמע אלא כשהו גיטול הרבה וזה מעט שחלק איש זה מרובה וחלק חזירו מועט אבל כשכל החלקים שים אין זה תרבה ותמעט אלא הכי הו"ל למימר חלק כחלק ינחלו ובחזרה נמי ליכא לאוקומיה דמלשמות מטות אבותם נחלקו כל אחד חלקו קודם שיחזירו לאבותיהם כדכתיב דקרא [שם] איש לפי פקודיו יתן נחלתו: היינו דקא צווחן בנות צלפחד. למה יגרע שם אצינו מתוך משפחתו [שם כו] שזכה בארץ ישראל כי אין לו זן שאילו היה לו זן היה נוטל הבן חלקו של אצינו שהיה מיוצאי מצרים ועתה שצביל שאין לו זן למה לא יירש את חלקו: לא הוה. ללפחד נחלה בארץ ישראל דלשקול לא הוה ולא יוצאי יריכו בזכותו שהרי לבאי הארץ ניתנה ואפילו אס היה לו זן לא היה נוטל כלום שצביל אציו ואפילו שצביל עצמו אס הוה פחות מנ' ומאי האי דקא צווחן שצביל שאין לו זן: אלא לחזרה וניטול בכבסי חפר. דמאן דאית ליה לבאי הארץ אית ליה חזרה שמחזירין לאבותיהן כל מה שנטלו וחזרין ויורשין מאבותיהן כמשפט. והכי אמרי למה יגרע שם אצינו ללפחד מתוך משפחתו שהיה לו לזכות עם אחיו בכבסי חפר וקננו אילו היה לו זן כשיתלו בני חפר שהם אחי אצינו נחלה בא"י יחזירו אותה לחפר אציהן ויירש אותה לכל בניו ויטול אצינו שהוא בכור ז' חלקים או הוה אזו בנו שקם מחמיו כדכתיב ואס אין לו [שם] עיין עליו (נעיל קטו). והשתא שאין זן למה לא נקום תחת אצינו לירש נחלתו הבאה לו מחפר אציו ע"י חזרה שהחזירה בניו או בני בניו שהיו מצאי הארץ שהי בת הבן יורשת עם האחין ולקמן נמי אמרינן דרשמות היו והיו יודעות שבת הבן תירש עם האחין שלמדו מפרשת יצמין כדלקמן (דף ק"ט): היינו דקא צווחי בני יוסף. שהיו עכשיו מרובין וגברו יותר משאר שבטים והן לא נטלו אלא לחשבון של יוצאי מצרים והיתה נחלת כל אחד מועטת מחלק כל איש ואיש מישראל: כולשו שקול בשוה. ומיהו לקמן [קכב.] אמרינן דארץ ישראל לשבטים איתפלג וצדין נוחו בני יוסף שלא נטלו אלא כאחד מן השבטים אף על פי שאין גדול בכל השבטים כשצט שלהן אלא משום דמבעיא ליה לקמן לא צעי לתרואי הכי: משום טפלים. יתומים שלא היו בני עשרים בכניסתם לארץ וגם לא היה להם אצ הנכנס לארץ שיחמילם חלקו כשימות וגם לא היה להם שום מוריש שיאלו ממזרים שירשו ממנו על ידי חזרה: שמע מינה. מלוחת בני יוסף ובנות צלפחד דלא הוה חד בכל השבטים דלא שקיל או הוה אזו אציו ואף על גב דהוה מצי מתרמי דלציבא דמאן דאמר ליוצאי מצרים כל אותן שיאלו פחות מכן עשרים בלא אצ לא נטלו חלק בארץ שהרי לא הן ולא אציהן היו מיוצאי מצרים דטפלין שיאלו לא נחלקה להם ואפילו הכי לא איתרמי שלא יא יתום ממזרים פחות מכן עשרים ואס יאל אס כן מת אחד מקרוביו במדבר שהיו מיוצאי מצרים להורישו חלקו דומיא דבנות צלפחד שלא היו ראין לייטול חלק בארץ כדתיניא בספרי [פנחס כו מד] איש לפי פקודיו להוציא את הנשים דדמו לטפלים ואפילו הכי ירשו חלק אציהן. ולמאן דאמר לבאי הארץ נמי כל הנכנסין לארץ פחות מכן עשרים לא נטלו חלק בארץ אלא על ידי חזרה וכגון שהיו מורשיי מיוצאי מצרים ואס לאו לא יטול ואפילו הכי לא היה חד דלא שקיל דלא איתרמי מילתא דכל אותן שנטלו לארץ בני עשרים נטלו חלקם והטפלים יתומין הפחותים מכן עשרים נטלו כולן על ידי חזרה כבנות צלפחד ואותן שהיה להם אצ ואס ולא היו יכולין לייטול בחזרה לא מאציו אציהן ולא מאציו אמותיהן שהרי אציו ואמו קודמין הרי אציהן נוטל חלק בארץ משום באי הארץ וכמאן דשקיל איהו דמי ואין לו לעוק: איבעי ליה למאוח. כבנות צלפחד ובני יוסף וגם הנציה היה לו לכתוב כדכתיב צבנות צלפחד ובני יוסף: דלווח ואהני. כגון בנות צלפחד: דלווח ולא אהני. שלאף יכול לגזול שאר שבטים וליתן להם ומה שהשיבם עלה לך היערה וגו' [יהושע יז] לדרשה איצטרך כדלקמן ולא כפשטיה שנתן להם יערות להרחיב נחלתן שאם מנחלת שצט אחר הן אין הרשות צידו ואס של מטה בני יוסף היו הרשות צידם לכרות היער (ו) ולגרשם ועדיין לא נתנה להם יהושע כלום: ומשני ההם ענה טובה קא משמע לן. שצביל שלמדיו אנו ממנה שהשיב להם יהושע דמיבעי ליה לאיניש להטמין עצמו לאודורי מעינא ציבא להכי כתיב קרא לזוחת בני יוסף: ויאמר להם יהושע. להוסיף נחלה אי אפשר אך ענה טובה אזי נתן לכם שאם עם רב אתה עלה לך היערה וגו' ובראת כרות היער ותבנה לך שם צית מושב כדכתיב וברא אותהן בחרבותם (יחזקאל כג): אמרו